Research article

Factors related to tooth brushing behaviors during the lunch break of student Grade 6 in Anubarn Suphanburi School, Suphan Buri Province.

Benyapa Piwnune
Dental Public Health Student, Sirindhorn College of Public Health, Suphan Buri Province

Khanwipa Wethakan
Dental Public Health Student, Sirindhorn College of Public Health, Suphan Buri Province

Parinya Jitaram
Senior Lecture , Sirindhorn College of Public Health Suphan Buri Province

Thanakrit Thanawongphokin
Lecturer, Department of Occupational Health andSafety, Faculty of Science and Technology,Valaya Alongkorn Rajabhat University

Corresponding author:
Parinya Jitaram
E-mail:dr.parinyaa@gmail.com
Received date: 27 July 2017
Revised date: 18 October 2017
Accepted date: 21 November 2017

Abstract

The aim of this cross-sectional analytical research was to study the factors related to the tooth brushing habits during the lunch break at school of the student grade 6 in school at Suphan Buri Province. The population was 303 students. One-hundred and seventy students were recruited using sample random sampling. The tool used in the study was the questionnaire about brushing habits during the lunch break of students. Data were analyzed using percentages, means, standard deviations and Chi-square test.

The study showed that the reinforcing factors (social support) were statistically significant in relation to brushing habits during the lunch break, at p-value 0.05. The predisposing factors (gender, attitude and knowledge about brushing habits during the lunch break, students) did not related to brushing habits during the lunch break. The enabling factors (equipment for cleaning teeth, Place and time to clean the mouth) and reinforcing factors (information perception) also did not statistically significant associate with brushing habits during the lunch break.

Keywords: tooth brushing behavior; student grade 6

บทความวิจัย (Research article)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวันที่โรงเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี

เบญญาภา ผิวนวล
นักศึกษาภาควิชาทันตสาธารณสุข
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร
จังหวัดสุพรรณบุรี

ขวัญวิภา เวทการ
นักศึกษาภาควิชาทันตสาธารณสุข
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร
จังหวัดสุพรรณบุรี

ปริญญา จิตอร่าม
วิทยาจารย์ชำนาญการพิเศษ
วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร
จังหวัดสุพรรณบุรี

ธนกฤต ธนวงศ์โภคิน
อาจารย์,ภาควิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี,
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลอลงกรณ์ (ในพระบรมราชูปถัมภ์)

ผู้รับผิดชอบบทความ:
ปริญญา จิตอร่าม
อีเมล์ : dr.parinyaa@gmail.com
วันที่ได้รับต้นฉบับ: 27 July 2017
วันที่แก้ไขบทความ: 18 October 2017
วันตอบรับบทความ: 21 November 2017

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Analytical Study) ครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวันที่โรงเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 303 คน คำนวณสุ่มตัวอย่างโดยสูตรของเครซี่และมอร์แกนได้จำนวน 170 คน โดยสุ่มอย่างง่ายและเลือกนักเรียนที่มีการแปรงฟันในช่วงพักกลางวันนำมาวิเคราะห์ได้จำนวน 100 คน เครื่องมือในการศึกษาคือ แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวันของนักเรียนวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและไคสแควร์

ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยเสริมคือ การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลรอบข้าง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวันของนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนของปัจจัยนำ (เพศ,ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมการแปรงฟันและทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมการแปรงฟัน) ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวันของนักเรียน และปัจจัยเอื้อ (อุปกรณ์ทำความสะอาดช่องปาก, สถานที่ในการแปรงฟันและเวลาในการแปรงฟัน) ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวันของนักเรียน และปัจจัยเสริม (การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร) ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวันของนักเรียน

คำสำคัญ: พฤติกรรมการแปรงฟัน;
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

บทนำ

โรคฟันผุในเด็กวัยเรียนยังคงเป็นปัญหาสำคัญทางทันตสาธารณสุขที่โดยพบว่าผลจากการสำรวจสภาวะสุขภาพช่องปากของประเทศไทย ครั้งที่ 8[1] พบว่าเด็กอายุต่ำกว่า 12 ปี มีสภาวะการเกิดโรคฟันผุมากกว่าร้อยละ 50 และพบว่ามีการเกิดโรคฟันผุของเด็กในชนบทจะสูงกว่าเด็กในเขตเมือง และเมื่อแบ่งเป็นภูมิภาคพบว่า ภาคกลางของประเทศไทยเด็กอายุ 12 ปี มีค่าเฉลี่ยฟันผุ อุด (DMFT) เท่ากับ 1.3 ซี่ต่อคน ซึ่งมีค่าเท่ากับค่าเฉลี่ยในระดับชาติโดยมีความชุกร้อยละ 52.9 ซึ่งสุขภาพช่องปากเป็นส่วนหนึ่งของการมีสุขภาพดี ช่วยเสริมคุณภาพชีวิต เพราะปัญหาสุขภาพช่องปากจะส่งผลต่อระบบอื่นๆ ของร่างกาย การส่งเสริมทันตสุขภาพและการป้องกันโรคในช่องปาก จึงควรมุ่งเน้นไปที่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอนามัยโดยเฉพาะพฤติกรรมการทำความสะอาดช่องปากและพฤติกรรมการบริโภคอันเป็นสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดโรคฟันผุที่สามารถป้องกันได้โดยการควบคุมการบริโภคอาหารที่มีผลต่อฟันและการแปรงฟันที่ถูกวิธีพร้อมด้วยยาสีฟันที่มีฟลูออไรด์อย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง เป็นเวลาอย่างน้อย 2 นาที จะช่วยลดการเกิดปัญหาสุขภาพช่องปากได้[2] และพบว่าพฤติกรรมเด็กอายุ 12 ปีทั่วประเทศ มีการแปรงฟันหลังอาหารกลางวันที่โรงเรียนทุกวันร้อยละ 17.8 มีแปรงบ้างร้อยละ 36.1 และไม่เคยแปรงเลย ร้อยละ 46.1 โดยเฉพาะเด็กในกรุงเทพมหานครที่ร้อยละ 65.9 ไม่เคยแปรงแม้ว่าเด็กจะมีพฤติกรรมการแปรงฟันก่อนแต่พบว่าหลังการแปรงฟันเด็กอายุ 12 ปีร้อยละ 18.9 ยังมีการบริโภคอาหารหรือเครื่องดื่มต่ออีกและจะไม่แปรงฟันซ้ำ ส่วนเด็กอายุ 12 ปีในปัจจุบันจังหวัดสุพรรณบุรีพบว่ามีโรคฟันผุร้อยละ 30.8 โดยพบว่าเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีกิจกรรมการแปรงฟันหลังอาหารกลางวันที่โรงเรียนทุกวันร้อยละ 90.2[3] และจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแปรงฟันของเด็กวัยเรียนนั้น พบว่า พฤติกรรมการแปรงฟัน เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อเกิดโรคฟันผุและเหงือกอักเสบในเด็กวัยเรียน และพบว่าความรู้เกี่ยวกับ โรคและอนามัย ในช่องปากเป็นลักษณะพื้นฐานแต่ละบุคคลที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมการดูแลอนามัยช่องปาก[4][5] นอกจากนี้ยังมีสิ่งจูงใจซึ่งอาจเป็นปัจจัยที่สนับสนุนหรือขัดขวางและส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปาก เช่น การได้รับข้อมูลกระตุ้น ทางทันตสุขภาพ การสนับสนุนทางสังคม และแบบอย่างจากเพื่อน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลและส่งผลต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากที่สามารถจูงใจให้นักเรียนมีพฤติกรรมการดูแลอนามัยช่องปาก

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวันที่โรงเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี ทั้งนี้เพื่อนำผลวิจัยใช้เป็นแนวทางปรับเปลี่ยนการส่งเสริมพฤติกรรมการแปรงฟันของเด็กชั้นประถมศึกษาที่ปี 6

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางที่โรงเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี

รูปแบบการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Analytical Study)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 303 คน คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของเครซี่และมอร์แกน[(6)] ได้จำนวน 170 คน โดยมีเกณฑ์คัดเข้าคือ เป็นเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี ที่มีการแปรงฟันในช่วงพักกลางวันที่โรงเรียน และ เกณฑ์คัดออกคือ 1) นักเรียนที่พ่อแม่หรือผู้ดูแลไม่สมัครใจให้เข้าร่วมโครงการและ 2) นักเรียนเองไม่สมัครใจเข้าร่วมศึกษาหรือนักเรียนมีสุขภาพที่ไม่ดี (ป่วย)ได้นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์จำนวน 100 คนนำมาวิเคราะห์หาข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามพฤติกรรมการแปรงฟันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการแปรงฟัน มีจำนวน 3 ส่วนได้แก่ความสม่ำเสมอในการแปรงฟัน เทคนิคในการแปรงฟัน และเวลาที่ใช้ในการแปรงฟันในช่วงพักกลางวัน

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัจจัยนำ ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ความรู้เกี่ยวกับการแปรงฟันลักษณะคำถามแบบให้เลือกตอบแบบถูกและผิด

เกณฑ์การประเมิน

คะแนนร้อยละ	80-100	หมายถึง	มีความรู้การแปรงฟันในระดับดี
คะแนนตั้งแต่ร้อยละ	60-79	หมายถึง	มีความรู้การแปรงฟันในระดับปานกลาง
คะแนนน้อยกว่าร้อยละ	60	หมายถึง	มีความรู้การแปรงฟันในระดับต่ำ

ตอนที่ 2 ทัศนคติต่อการแปรงฟันลักษณะคำถามจะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 3 ระดับคือบ่อยครั้งบางครั้งและน้อยครั้ง

เกณฑ์การประเมิน

คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.00	คะแนนหมายถึง	ทัศนคติต่อการแปรงฟันสูง
คะแนนเฉลี่ย 1.67 – 2.33	คะแนนหมายถึง	ทัศนคติต่อการแปรงฟันปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.66	คะแนนหมายถึง	ทัศนคติต่อการแปรงฟันต่ำ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เอื้อต่อการแปรงฟันประกอบด้วยการมีอุปกรณ์ในการแปรงฟันสถานที่ในการแปรงฟันและเวลาในการแปรงฟัน

เกณฑ์การให้คะแนน

ตอบมี ให้คะแนน 1 คะแนน

ตอบไม่มี ให้คะแนน 0 คะแนน

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัจจัยเสริม แบบสอบถามที่เกี่ยวกับปัจจัยเสริมประกอบด้วยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางทันตสุขภาพและการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมประกอบด้วย

ตอนที่ 1แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการดูแลสุขภาพในช่องปากมีลักษณะการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับคือบ่อยครั้ง บางครั้ง และน้อยครั้ง

เกณฑ์การประเมิน

คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.00 หมายถึง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการแปรงฟันสูง

คะแนนเฉลี่ย 1.67 – 2.33 หมายถึง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการแปรงฟันปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.66 หมายถึง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการแปรงฟันต่ำ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการได้รับแรงจูงใจทางสังคมจากบุคคลรอบข้างมีลักษณะการวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับคือบ่อยครั้งบางครั้งน้อยครั้ง

เกณฑ์การประเมิน

คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.00 หมายถึงแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลรอบข้างระดับในสูง

คะแนนเฉลี่ย 1.67 – 2.33 หมายถึงแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลรอบข้างระดับในปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.66 หมายถึงแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลรอบข้างระดับในต่ำ

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ผ่านเกณฑ์คัดออกการแปรงฟันในช่วงพักกลางวันที่โรงเรียนมีจำนวนทั้งหมด 100 คน คิดเป็นร้อยละ 58.82 จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 170 คน ซึ่งสามารถจำแนกตามเพศได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เพศของนักเรียนที่มีการแปรงฟันในช่วงพักกลางวัน

เพศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	จำนวน (n=100)	ร้อยละ
ชาย	33	33.00
หญิง	67	67.00
รวม	100	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 67.00และเพศชายจำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 33.00

ส่วนที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวัน

ข้อมูลพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวันของนักเรียนประกอบด้วยความสม่ำเสมอในการแปรงฟันในช่วงพักกลางวันเทคนิคในการแปรงฟันช่วงพักกลางวัน ระยะเวลาที่ใช้ในการแปรงฟันช่วงพักกลางวันแต่ละครั้งและพฤติกรรมการแปรงฟันช่วงพักกลางวันแสดงรายละเอียด ดังตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 ข้อมูลพฤติกรรมการแปรงฟันของนักเรียน

ข้อมูลพฤติกรรมการแปรงฟัน	จำนวน (n=100)	ร้อยละ
ความสม่ำเสมอในการแปรงฟันในช่วงพักกลางวัน		
แปรงฟันทุกวัน	33	33.00
แปรงฟันบ่อยครั้ง (3-4 วันต่อสัปดาห์)	17	17.00
แปรงฟันบางครั้ง (1-2 วันต่อสัปดาห์)	50	50.00
เทคนิคในการแปรงฟันในช่วงพักกลางวัน		
ขยับแปรงสีฟันไป-มาในแนวนอน	7	7.00
ขยับแปรงสีฟันไป-มาในแนวนอนแล้วปัดลงตามตัวฟัน	61	61.00
ขยับแปรงสีฟันปัดขึ้น-ปัดลง	32	32.00
เวลาที่ใช้ในการแปรงฟันแต่ละครั้งในช่วงพักกลางวัน		
น้อยกว่า 1 นาที	13	13.00
1-2 นาที	75	75.00
มากกว่า 2 นาที	12	12.00

จากตารางที่ 2 พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความสม่ำเสมอในการแปรงฟันในช่วงพักกลางวันโดยมีแปรงฟันบางครั้ง (1-2 วันต่อสัปดาห์)มากที่สุด ร้อยละ 50.00 มีเทคนิคในการแปรงฟันช่วงพักกลางวัน แบบขยับแปรงไป-มาในแนวนอนและปัดลงตามตัวฟัน มากที่สุด ร้อยละ 61.00 และมีระยะเวลาที่ใช้ในการแปรงฟันช่วงพักกลางวันแต่ละครั้งส่วนใหญ่แปรงนาน 1-2 นาที ร้อยละ 75.00

ตารางที่ 3 พฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวัน

ระดับพฤติกรรมการแปรงฟัน	เกณฑ์คะแนน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ระดับสูง	2.01 – 3.00	11	11.00
ระดับกลาง	1.01 – 2.00	61	61.00
ระดับต่ำ	0.00 – 1.00	28	28.00
รวม		100	100.00

$\bar{x}$=1.803 S.D = 0.604

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการแปรงฟันอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุดร้อยละ 61.00 ($\bar{x}$ =1.803,S.D = 0.604)

ส่วนที่ 3 ข้อมูลปัจจัยนำด้านพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวัน

ปัจจัยนำ ประกอบด้วยความรู้ที่เกี่ยวกับการแปรงฟันและทัศนคติที่เกี่ยวกับการแปรงฟัน แสดงดังตาราง 4 และ 5

ตารางที่ 4 ความรู้ที่เกี่ยวกับการแปรงฟันในช่วงพักกลางวันของนักเรียน

ข้อคำถาม	ตอบถูก		ระดับ
	จำนวน	ร้อยละ	
1.การแปรงฟันอย่างน้อย 2 นาที ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันฟันผุ	96	96.00	สูง
2.การบีบยาสีฟันที่ผสมฟลูออไรด์จำนวนมากๆทำให้ฟันแข็งแรง	59	59.00	ต่ำ
3.การแปรงฟันที่ถูกวิธี คือ การวางแปรงเข้าหาคอฟันขยับไปมาสั้นๆ แล้วปัด ขึ้น-ลง	92	92.00	สูง
4.แปรงที่ดีต้องมีขนแปรงแข็ง ด้ามจับพอดีมือ และขนปลายแหลม	63	63.00	ปานกลาง
5.การแปรงฟันที่ดีต้องแปรงฟันอย่างน้อย 2 ครั้ง คือ เช้า-ก่อนนอน	86	86.00	สูง
6.นักเรียนสามารถกลืนยาสีฟันได้ขณะแปรงฟัน	97	97.00	สูง
7.นักเรียนต้องเปลี่ยนแปรงสีฟันทุกๆ 1 ปี	60	60.00	ต่ำ
8.หลังการแปรงฟันนักเรียน เพียงบ้วนและเช็ดฟองออก ไม่จำเป็นต้องบ้วนน้ำ	5	5.00	ต่ำ
9.หลังจากแปรงฟันนักเรียนควร งดรับประทานน้ำและอาหาร 2 ชั่วโมง	91	91.00	สูง
10.นักเรียนไม่จำเป็นต้องใช้ยาสีฟัน หากเราแปรงฟันถูกวิธี	99	99.00	สูง
11.หากนักเรียนลืมนำแปรงสีฟันมาโรงเรียนสามารถนำแปรงของเพื่อนมาใช้ได้	97	97.00	สูง
12.เลือดออกขณะแปรงฟันมีสาเหตุหนึ่งมาจากการแปรงฟันไม่ถูกวิธี	91	91.00	สูง
รวม		**78.50**	**ปานกลาง**

$\bar{x}$=78.50 S.D=0.604

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนมีความรู้ที่เกี่ยวกับการแปรงฟันภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$=78.50,S.D=0.604) โดยพบว่ามีความรู้ถูกต้องที่เกี่ยวกับข้อคำถามที่ว่า นักเรียนไม่จำเป็นต้องใช้ยาสีฟัน หากเราแปรงฟันถูกวิธีมากที่สุดร้อยละ 99.00 รองลงมา คือ หากนักเรียนลืมนำแปรงสีฟันมาโรงเรียนสามารถนำแปรงของเพื่อนมาใช้ได้, นักเรียนสามารถกลืนยาสีฟันได้ขณะแปรงฟัน และนักเรียนสามารถยืมแปรงสีฟันเพื่อนมาใช้ได้ มีค่าเท่ากัน คือ ร้อยละ 97.00 และ การแปรงฟันอย่างน้อย 2 นาที ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการป้องกันฟันผุ ร้อยละ 96.00 ตามลำดับ

ตารางที่ 5 ทัศนคติที่เกี่ยวการแปรงฟันในช่วงพักกลางวันของนักเรียน

ข้อคำถาม	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1.การแปรงฟันตอนกลางวันเป็นสิ่งที่จำเป็น	2.89	0.314	สูง
2.โรงเรียนควรมีกิจกรรม แปรงฟันหลังอาหารกลางวันทุกชั้นปี	2.71	0.537	สูง
3.การแปรงฟันนานๆ แม้ไม่ถูกวิธี ก็ทำให้ฟันสะอาดได้	1.71	0.671	ปานกลาง
4.หลังการแปรงฟันช่วงพักกลางวันนักเรียนควรใช้ไหมขัดฟัน	2.50	0.628	สูง
5.การแปรงฟันช่วงเวลากลางวัน ไม่ทำให้เสียเวลา	2.57	0.624	สูง
6.นักเรียนควรตรวจความสะอาดหลังการแปรงฟันช่วงพักกลางวันทุกครั้ง	2.85	0.386	สูง
7.แปรงฟันตอนกลางวัน 2 นาที ช่วยให้ฟันสะอาดได้สะอาด	2.89	0.345	สูง
รวม	**2.583**	**0.285**	**สูง**

จากตารางที่ 5 พบว่า นักเรียนมีทัศนคติที่เกี่ยวกับการแปรงฟันในภาพรวม อยู่ในระดับสูง ($\bar{x}$=2.583,S.D=0.285) โดยจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ทัศนคติที่เกี่ยวกับการแปรงฟันตอนกลางวันเป็นสิ่งที่จำเป็น และแปรงฟันตอนกลางวัน 2 นาที ช่วยให้ฟันสะอาดได้สะอาด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือนักเรียนควรตรวจความสะอาดหลังการแปรงฟันช่วงพักกลางวันทุกครั้ง ตามลำดับ

ส่วนที่ 4 ปัจจัยเอื้อ

ปัจจัยเอื้อที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวันของนักเรียน ประกอบด้วย อุปกรณ์การทำความสะอาดปาก สถานที่ในการแปรงฟัน เวลาในการแปรงฟัน แสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ปัจจัยเอื้อต่อพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวัน

ปัจจัยเอื้อ	มี		ไม่มี		ระดับ
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
อุปกรณ์การทำความสะอาดปาก					
การมีแปรงสีฟัน,ยาสีฟัน,แก้วน้ำ,น้ำ	100	100.00	0	0.00	สูง
สถานที่ในการแปรงฟัน					
สถานที่สะอาดน่าใช้	88	88.00	12	12.00	สูง
สถานที่มีเพียงพอในการแปรง	94	94.00	6	6.00	สูง
เวลาในการแปรงฟัน					
ช่วงเวลาในการแปรงฟัน	97	97.00	3	3.00	สูง

จากตารางที่ 6 พบว่า นักเรียนมีอุปกรณ์การทำความสะอาดปากเช่น การมีแปรงสีฟัน,ยาสีฟัน, แก้วน้ำ,น้ำ ครบทุกคน มีสถานที่ ที่ใช้ในการแปรงฟันที่สะอาดน่าใช้ ร้อยละ 88.00 สถานที่มีเพียงพอในการแปรง ร้อยละ 94.00 และเวลาในการแปรงฟันที่เพียงพอ ร้อยละ 97.00

ส่วนที่ 5 ปัจจัยเสริม

ปัจจัยเสริมที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวันของนักเรียน ประกอบด้วยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการดูแลช่องปากจากผู้ปกครองคุณครูและโรงเรียน บุคลากรทางสาธารณสุข และการได้รับแรงจูงใจจากบุคคลรอบข้าง แสดงดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ปัจจัยเสริมต่อพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวัน

ปัจจัยเสริม	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
การรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการดูแลช่องปาก			
ผู้ปกครอง			
1.นักเรียนเคยได้รับข้อมูลข่าวสารการแปรงฟันที่ถูกวิธีจากผู้ปกครอง	2.62	0.488	สูง
2.นักเรียนเคยได้รับความรู้เกี่ยวกับสุขภาพช่องปากจากผู้ปกครอง	2.63	0.485	สูง
3.นักเรียนเคยได้รับ หรือ ดู สื่อ การดูแลสุขภาพช่องปากจากผู้ปกครอง	2.53	0.559	สูง
รวม	**2.59**	**0.510**	**สูง**
คุณครูและโรงเรียน			
1.นักเรียนเคยได้รับข้อมูลข่าวสารการแปรงฟันที่ถูกวิธีจากคุณครูและโรงเรียน	2.61	0.510	สูง
2.นักเรียนเคยได้รับความรู้เกี่ยวกับสุขภาพช่องปากจากคุณครูและโรงเรียน	2.57	0.517	สูง
3.นักเรียนเคยได้รับ หรือ ดู สื่อ การดูแลสุขภาพช่องปากจากคุณครูและโรงเรียน	2.46	0.558	สูง
รวม	**2.54**	**0.528**	**สูง**
บุคลากรทางสาธารณสุข			
1.นักเรียนเคยได้รับข้อมูลข่าวสารการแปรงฟันที่ถูกวิธีจากบุคลากร	2.62	0.488	สูง
2.นักเรียนเคยได้รับความรู้เกี่ยวกับสุขภาพช่องปากจากบุคลากร	2.62	0.508	สูง
3.นักเรียนเคยได้รับ หรือ ดู สื่อ การดูแลสุขภาพช่องปากจากบุคลากร	2.59	0.552	สูง
รวม	**2.61**	**0.506**	**สูง**
รวมการรับรู้	**2.583**	**0.285**	**สูง**
การได้รับแรงจูงใจจากบุคคลรอบข้าง			
1.ผู้ปกครองมักจะบอกให้นักเรียนไปแปรงฟันหลังอาหาร	2.62	0.582	สูง
2.ผู้ปกครองมักจะบอกให้นักเรียนไปแปรงฟันก่อนนอน	2.75	0.458	สูง
3.คุณครูจะคอยดูแล ให้นักเรียนไปแปรงฟันหลังกลางวัน	2.07	0.573	กลาง
4.เพื่อนมักชวนนักเรียนไปแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน	1.98	0.603	ต่ำ
รวมการได้รับแรงจูงใจ	**2.355**	**0.339**	**สูง**
รวมปัจจัยเสริม	**2.469**	**0.312**	**สูง**

จากตารางที่ 7 พบว่านักเรียนมีปัจจัยเสริมอยู่ในระดับสูง ($\bar{x}$= 2.469, SD = 0.312) โดยพบว่ามีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการดูแลช่องปากอยู่ในระดับสูง ($\bar{x}$= 2.583, SD = 0.285) ประกอบด้วยการ ได้รับข้อมูลข่าวสารจากบุคลากรทางสาธารณสุขมากที่สุด รองลงมา คือ จากผู้ปกครอง และนักเรียนได้รับแรงจูงใจจากบุคคลรอบข้างในการแปรงฟันกลางวันอยู่ในระดับสูงเช่นกัน ($\bar{x}$= 2.355, SD = 0.339)

ส่วนที่ 6 ความสัมพันธ์ของปัจจัยกับพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวันของเด็กนักเรียน

ตารางที่ 8 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวัน

เพศ	พฤติกรรมการแปรงฟัน			n	df	x^2	p-value
	สูง	ปานกลาง	ต่ำ				
ชาย	4(12.12)	17(51.52)	12(36.36)	33	2	2.013	0.365
หญิง	7(10.45)	44(65.67)	16(23.88)	67			

จากตารางที่ 8 พบว่านักเรียนชายส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวัน ในระดับปานกลาง ร้อยละ 17 และนักเรียนหญิงส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวันระดับปานกลาง เช่นกัน และพบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวัน

ตารางที่ 9 ความสัมพันธ์ของความรู้กับพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวัน

ความรู้	พฤติกรรมการแปรงฟัน			$\bar{x}$	S.D.	df	x^2	p-value
	สูง	ปานกลาง	ต่ำ					
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)					
สูง	6(12.00)	36(72.00)	8(16.00)	78.5	11.122	4	8.950	0.062
กลาง	5(11.60)	20(46.50)	18(41.90)					
ต่ำ	0(0.00)	5(71.40)	2(28.60)					

จากตารางที่ 9 พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการแปรงฟันกับพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวัน

ตารางที่ 10 ความสัมพันธ์ของทัศนคติกับพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวัน

ทัศนคติ	พฤติกรรมการแปรงฟัน			$\bar{x}$	S.D.	df	x^2	p-value
	สูง	ปานกลาง	ต่ำ					
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)					
สูง	10(11.10)	55(60.40)	26(28.60)	2.53	0.285	2	0.170	0.918
กลาง	1(11.10)	6(66.70)	2(22.20)					

จากตารางที่ 10 พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติ กับพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวัน

ตารางที่ 11 ความสัมพันธ์ของปัจจัยเอื้อกับพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวัน

ปัจจัยเอื้อ	$\bar{X}$	S.D.	df	x^2	p-value
การมีอุปกรณ์ทำความสะอาดฟัน	2.11	074	4	0.232	0.994
สถานที่ในการแปรงฟัน	2.33	0.48	8	12.650	0.124
เวลาที่ใช้ในการแปรงฟัน	1.41	0.57	4	2.852	0.583

จากตารางที่ 11 พบว่าปัจจัยเอื้อ ประกอบด้วยการมีอุปกรณ์ทำความสะอาดฟันสถานที่ในการแปรงฟัน และ เวลาที่ใช้ในการแปรงฟันในช่วงพักกลางวันไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวัน

ตารางที่ 12 ความสัมพันธ์ของปัจจัยเสริมกับพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวัน

ปัจจัยเสริม	$\bar{X}$	S.D.	df	x^2	p-value
การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	2.583	0.285	4	1.872	0.392
การได้รับแรงจูงใจจากบุคคลรอบข้าง	2.355	0.339	2	17.521	0.002*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 12 พบว่าการได้รับแรงจูงใจจากบุคคลรอบข้างมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนการรับรู้ข้อมูลข่าวสารไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวัน

สรุปผลและอภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี มีพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวันวันที่โรงเรียนทุกวันอยู่ในระดับปานกลางมาก ($\bar{x}$ =1.803,S.D = 0.604) ซึ่งอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงเมื่อเทียบรายงานการสำรวจสภาวะทันตสุขภาพครั้งที่ 8 ของประเทศไทย[1] ที่พบว่า เด็กไทยอายุ 12 ปี มีพฤติกรรมการแปรงฟันที่โรงเรียนทุกวันร้อยละ 17.80 โดยพบว่า นักเรียนมีเทคนิคในการแปรงฟันช่วงพักกลางวัน แบบขยับแปรงไป-มาในแนวนอนและปัดลงตามตัวฟัน ร้อยละ 33.9 และใช้เวลาในการแปรงฟันช่วงพักกลางวันแต่ละครั้งนาน 1-2 นาทีเป็นร้อยละ 42.2 ซึ่งเทคนิคการแปรงฟันและระยะเวลาในการแปรงฟันของนักเรียนมีความถูกต้องและเป็นไปตามหลักวิชาการในการแปรงฟันที่ถูกต้อง[7] ทั้งนี้เนื่องจากที่โรงเรียนมีครูอนามัยโรงเรียนและครูประจำชั้น รวมทั้งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้เข้ามาดูแลจึงทำให้ค่าเฉลี่ยการแปรงฟันของนักเรียนในโรงเรียนแห่งนี้จึงสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ อีกทั้งจากการศึกษายังพบว่านักเรียนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารในการดูแลช่องปากจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมากที่สุด รองลงมา คือ จากผู้ปกครอง[8] ได้แก่ พ่อแม่ผู้ปกครองที่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวิธีการแปรงฟันจะส่งผลตรงต่อพฤติกรรมการแปรงฟันของนักเรียน ซึ่งมีวิธีการที่หลากหลายในการส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กมีพฤติกรรมการแปรงฟันที่ถูกต้องและต่อเนื่องจากบุคคลที่มีอิทธิพลกับนักเรียนทั้งพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อันเป็นสิ่งที่นักเรียนจะได้รับหรือคาดว่าจะได้รับการบุคคลอื่นที่เป็นผลจากการกระทำของนักเรียนเอง ซึ่งสิ่งที่นักเรียนได้รับอาจเป็นรางวัลที่เป็นสิ่งของคำชมเชยการยอมรับครูและผู้ปกครองหรือแม้กระทั้งเพื่อนนักเรียนด้วยกันซึ่งแสดงให้เห็นชัดจากจำนวนนักเรียนที่มีพฤติกรรมการแปรงฟันในเวลาพักกลางวันมากถึง ร้อยละ 58.82 หากมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกกลางวันที่โรงเรียน ครู ควรใช้รูปแบบการกระตุ้นให้นักเรียนได้เห็นความสำคัญของการแปรงฟันโดยใช้ กระบวนการทางสังคมในการชี้นำนักเรียน เช่น การจัดกิจกรรมการแปรงฟันในเวลากลางวันพร้อมกันก่อนเข้าห้องเรียน มากกกว่าการให้นักเรียนต่างคนต่างแปรงฟัน

จากการศึกษาพบว่าการได้รับแรงจูงใจจากบุคคลรอบข้าง ซึ่งเป็นหนึ่งในการได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแปรงฟันในช่วงพักกลางวันของนักเรียนชั้นประศึกษาปีที่ 6 ดังนั้น การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคคลรอบข้างจึงมีส่วนสำคัญต่อพฤติกรรมการดูแลสุขภาพอนามัยช่องปากของนักเรียนดังจะเห็นได้จากการศึกษาของศิริรัตน์ รอดแสง[9] ที่พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากคือแรงสนับสนุนทางสังคมจากคนรอบข้างซึ่งการได้รับแรงสนับสนุนที่ดีย่อมมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดีตามมาด้วย เนื่องจากแรงสนับสนุนทางสังคมเป็นกระบวนการที่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในเครือข่ายทางสังคมที่อาจทำให้มีนักเรียนมีสุขภาพกายและจิตที่ดีขึ้น[10] ดังนั้น การสนับสนุนทางด้านข้อมูลข่าวสารการให้คำแนะนำ การให้ข้อมูลเพื่อให้เกิดความมั่นใจ (reassurance) ช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตัวได้[11]

ข้อเสนอแนะ

1. โรงเรียนมีควรมีการจัดกิจกรรมการแปรงฟันในเวลากลางวันพร้อมกันก่อนเข้าห้องเรียน เพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใน และสร้างเสริมลักษณะนิสัยในการแปรงฟันหลังอาหารกลางวัน

2. กระตุ้นให้บุคคลที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนอาทิ เพื่อนนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ได้ช่วยกันสร้างการสร้างแรงสนับสนุนทางสังคม แรงจูงใจ เพื่อการแปรงฟันในเวลากลางวันที่โรงเรียนกับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณอาจารย์และนักเรียนโรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี สุพรรณบุรี ที่ได้ให้ความช่วยเหลือด้านการเก็บข้อมูล ที่ทำให้การศึกษาวิจัยครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. กรมอนามัย, กระทรวงสาธารณสุข. ***สำรวจสุขภาพช่องปากแห่งชาติ ครั้งที่ 8 หวังลดปัญหาฟันผุ และแก้ปัญหาสุขภาพช่องปากคนไทย*** [ออนไลน์].2561[อ้างอิงเมื่อ 31 มกราคม 2561] จาก https://www.anamai.moph.go.th/ewt_news.php?nid=10623(2561)
2. วรเมธ สุขพาสันติและมานพ คณะโต.***การแปรงฟันหลังอาหารกลางวันที่โรงเรียนของเด็กนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดหนองบัวลำภู*** . นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล; 2559.
3. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี. ***รายงานการตรวจราชการระดับจังหวัดสุพรรณบุรี ปีงบประมาณพ.ศ.2559. สุพรรณบุรี*** : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี ;2559.
4. ขวัญฤทัย ละมุลตรีและคณะ. ***ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับโรคฟันผุของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนวัดสระแก้ว (รุ่งโรจน์ธนกุลอุปถัมภ์) อำเภอป่าโมก จังหวัดอ่างทอง. สุพรรณบุรี*** :วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดสุพรรณบุรี ; 2559:1-26.
5. วราภรณ์ ปรึกษากรและคณะ. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเกิดโรคฟันผุ ในเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในเขตตำบลแหลมบัว อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ปี 2558. สุพรรณบุรี :วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดสุพรรณบุรี ; 2558.
6. Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. ***Determining Sample Size for Research Activities.*** Educational and Psychological Measurement .1970;30(3):607-610.
7. ชุติมา ไตรรัตน์วรกุล. (2554:2-5). ***ทันตกรรมป้องกันในเด็กและวัยรุ่น.*** กรุงเทพมหานคร : เบสท์บุ๊คส์(ออนไลน์)(อ้างอิงเมื่อ9 ธันวาคม 2559) จาก http://www.dent.chula.ac.th /ForFon/Binde2.pdf.

เอกสารอ้างอิง (ต่อ)

8. ทาริกา คุ้มคำและคณะ.***เปรียบเทียบความสะอาดช่องปากเด็กปฐมวัย อายุ4 ปี ก่อนและหลัง ให้ความรู้การแปรงฟันแบบฝึกปฏิบัติจริง (Hand on) และการให้ความรู้การแปรงฟันแบบฝึกปฏิบัติด้วยโมเดล (Modal) ในผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองชุมแสง ตำบลท่าไม้รวก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี.สุพรรณบุรี :*** วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดสุพรรณบุรี ; 2559.
9. ศิริรัตน์ รอดแสวง.***ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพช่องปากของผู้สูงอายุ ในเขตตำบลทุ่งทองอำเภอหนองบัวจังหวัดนครสวรรค์. พิษณุโลก*** : มหาวิทยาลัยนเรศวร ; 2558.
10. Cohen, S., Gottlieb, B. H., & Underwood, L. G. .Social relationships and health. In S. Cohen, L. G. Underwood, & B. H. Gottlieb (Eds.), Social support measurement and intervention: ***A guide for health and social scientists***. New York: Oxford University Press.2000:3-25.
11. Jacobson, D. E. Types and timing of social support. ***Journal of Health Social Behavior***. 1986;250-264.